

Raport z analizy potencjału turystycznego miasta Gorzowa Wielkopolskiego i powiatu gorzowskiego

Olga Mądrzak

o.madrzak@wnb.uz.zgora.pl

Uniwersytet Zielonogórski

Abstrakt: Analiza potencjału turystycznego została oparta na metodzie A. Mikos von Rohrscheidt'a opublikowanej w monografii *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy* (A. Mikos von Rohrscheidt, 2016). Uwzględnia ona potencjalne cele turystyki kulturowej w powiecie (mikroregionie), pozostałą ofertę czasu wolnego oraz inne czynniki wpływające na turystykę kulturową, infrastrukturę turystyczną, gastronomiczną, noclegową i komunikacyjną. Waloryzację przeprowadzono metodą bonitacji punktowej według odpowiednio dobranych kryteriów oceny, odpowiadającymi skali popularności danej grupy atrakcji i typu wypraw kulturowych.

Słowa kluczowe: rekreacja, turystyka, Gorzów Wielkopolski, powiat gorzowski

Dane dotyczące przebiegu badania

Obszar badania: miasto Gorzów Wielkopolski i powiat gorzowski

Lokalizacja: województwo lubuskie

Zasięg: mikroregion

Metodologia: metoda oceny potencjału turystyczno-kulturowego mikroregionów zawarta w: Mikos von Rohrscheidt A., 2016, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy* (Wyd.3) Wyd. KulTour.pl, Poznań.

Kwerenda źródłowa literatury i materiałów: VII 2025

Zapytania waloryzacyjne w obiektach i wizje lokalne: VI-IX.2025

Badania terenowe: VI-IX.2025

Przeprowadzający badanie terenowe: Olga Mądrzak

Data wypełnienia formularza: VII-IX.2025

Formularz waloryzacyjny

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A: Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Historyczna katedra² (12 punktów),

Katedra pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny (12)

Historyczna bazylika³ (za pierwsze dwie, punkty tylko wówczas, jeśli nie są katedrami) (6),

brak

Historyczny zespół sakralny⁴ dużej wielkości Z (pierwsze dwa) (6)

brak

Mniejszy lub częściowo zachowany historyczny zespół sakralny (pierwsze dwa) (3)

brak

Historyczna znacząca świątynia innych religii ZD⁵ (za pierwsze dwie) (6)

brak

Sanktuarium historyczne⁶ o znaczeniu międzynarodowym⁷ (10)

brak

Sanktuarium historyczne o znaczeniu krajowym lub regionalnym (diecezjalnym)⁸ (jedno pierwsze) (6)

brak

Sanktuarium o znaczeniu ponadregionalnym bez historycznego kultu (za pierwsze dwa) (7)

brak

Inne sanktuarium tej rangi lub sanktuarium o znaczeniu regionalnym bez historycznego kultu (za pierwsze dwa) (3)

brak

Inna historyczna stale dostępna świątynia innych wyznań i religii (4)

brak

Inna świątynia innych wyznań i religii Z (2)

cerkiew prawosławna Narodzenia Najświętszej Maryi Panny (2)

kościół ewangelicko-augsburski Świętej Trójcy (2)

Aktualna siedziba biskupia⁹ (6)

brak

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (pierwsze trzy) (4)

kościół pw. Świętego Krzyża - Gorzów (4)

kościół pw. Chrystusa Króla - Gorzów(4)

kościół pw. św. Antoniego i Stanisława – Gorzów (4)

kościół pw. Przemienienia Pańskiego - Santoczno (0)

kościół pw. Królowej Polski – Gorzów Karnin (0)

I.A. b) Zamki i pałace:

Monumentalny zamek lub pałac historyczny¹⁰, miejsce ważnych wydarzeń¹¹ ZD (za pierwsze trzy) (12)

brak

Monumentalny zamek lub pałac historyczny, ZD (za pierwsze trzy) (10)

brak

Zamek lub pałac historyczny, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy) (5)

brak

Zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (3)

pałac w Kamieniu Wielkim (2) (obecnie pełni funkcję DPS, stąd ograniczenia w dostępności)

Zamek lub pałac stylizowany¹² D (za pierwsze dwa*) (2)

brak

Dwór lub inna rezydencja, miejsce ważnych wydarzeń ZD (za pierwsze trzy**) (6)

brak

Ruina historycznego zamku/grodu/pałacu D (za pierwsze trzy***) (2)

pałac w Dąbroszynie (2)

Ruina historycznego zamku, pałacu, grodu niedostępna (za pierwsze trzy****) (1)

pałac w Stanowicach (1)

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:

Średniowieczny cenny zespół urbanistyczny¹³ z rynkiem i ulicami, zachowany w znacznej części (za pierwsze trzy) (12)

brak

Inny cenny zespół urbanistyczny na przynajmniej krajową skalę (10)

brak

Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze dwa) (3)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych¹⁴, miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze trzy) (6)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych, miejsce ważnych wydarzeń¹⁵ Z (pierwsze dwa*) (3)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych ZD (pierwsze trzy**) (4)

willa Hansa Lehmann'a – Gorzów (4)

willa Karla Bahr'a – Gorzów (4)

łaźnia miejska – Gorzów (4)

biały Spichlerz – Gorzów (0)

Budynek – miejsce ważnych wydarzeń ZD (pierwsze dwa****)(4)

brak

Budynek o znacznych walorach architektonicznych Z (pierwsze trzy****) (3)

łaźnia miejska – Gorzów (3)

budynek poczty – Gorzów (3)

willa braci Bahr'ów – Gorzów (0)

kamienica przy ul. Sikorskiego i Dzieci Wrzesińskich - Gorzów (0)

willa Paucksch'a – Gorzów (0)

pałacyk – Gorzów ul. Kobylogórska 68 (0)

wieża dzwonnicza – Santok (0)

Budynek, miejsce ważnych wydarzeń Z (pierwsze dwa*****)(1)

brak

Historyczne fortyfikacje miejskie zachowane w znacznej części ZD (4)

brak

Znaczne fragmenty historycznych fortyfikacji miejskich (2)

Twierdza Kostrzyn (0)

Ruiny fortyfikacji miejskich (1)

ruiny murów miejskich Gorzów (1)

Zachowane w znacznej części zespoły zabytkowe związane z dziejami innych niż polska grup etnicznych (za pierwsze dwa zespoły) (7)

brak

Pojedyncze zabytki związane z dziejami innych grup etnicznych ZD (za pierwsze dwa*) (4)

brak

Częściowo zniszczone lub niedostępne obiekty związane z innymi grupami etnicznymi (pierwsze dwa) (1)

dawny cmentarz żydowski – Gorzów (1)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu międzynarodowym ZD (pierwszy) (10)

brak

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu krajowym ZD (pierwsze dwa*) (7)

brak

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu regionalnym ZD (do trzech***) (3)

estakada kolejowa – Gorzów (3)

Browar Witnica – Witnica (0) – ujęty w kat. zakłady przemysłowe

Zagroda Młyńska – Bogdaniec (0) (ujęty w kategorii muzeum)

Historyczna funkcjonująca stale¹⁶ linia kolejowa lub żeglugowa (tylko za przystanek początkowy lub końcowy danej linii) (6)

brak

Historyczna funkcjonująca sezonowo lub nieregularnie linia kolejowa lub żeglugowa (lub przystanki pośrednie linii stałej) (za pierwszy przystanek* 4)

brak

I.A. d) Obiekty militarne:

Zespół forteczny o bardzo dużym znaczeniu militarnym, zachowany w znacznej części ZD (10)

Twierdza Kostrzyn (10)

Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu lub zachowany w mniejszej części* ZD (4)

brak

Zespół forteczny o mniejszym znaczeniu, dostępny sezonowo lub w mniejszej części** (2)

brak

Pojedyncze zachowane obiekty forteczne ZD (za pierwsze dwa***) (2)

brak

Pojedyncze obiekty forteczne częściowo dostępne, ruiny fortec (pierwsze dwie****) (1)

brak

Zachowana w dużej części, dostępna linia umocnień, ważna strategicznie (pierwsze dwie) (4)

brak

Zachowana w niewielkiej części, dostępna linia umocnień* (2)

brak

Pojedyncze dostępne fragmenty umocnień (pierwsze dwa)** (1)

7 schronów Wału Pomorskiego – Czechów, Górki (1)

11 schronów – Santok (1)

fort Sarbinowo (0)

Dodatkowe punkty za obiekty dziedzictwa kulturowego:

Obiekt Dziedzictwa Kulturowego o znaczeniu międzynarodowym ZD: UNESCO (dodatkowo 30),

brak

Obiekt będący na polskiej liście Pomników Historii ZD (dodatkowo, jeśli nie znajduje się on na liście UNESCO) *brak*

Przy braku ogólnej dostępności obiektów z tej grupy punkty są odejmowane, pozostawia się tylko 1/3 punktów przyznanych za dany obiekt, jeśli inaczej nie wskazano.

brak

Dodatkowe punkty za wszystkie miejsca lub obiekty wpisanych powyżej klas:

Za stałych przewodników miejskich oprowadzających po obiektach lub przewodników obiektowych w j. polskim (za pierwsze pięć) (po 2 pkt)

willa Lehmana – Gorzów (2)

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników (w pierwszych pięciu obiektach) (1 pkt)

willa Lehmana – Gorzów (1)

Za możliwość zamówienia przewodnika obiektowego** (pierwsze pięć) (1 pkt)

brak

Za minimum dwa języki obce w ofercie przewodników (w pierwszych pięciu) (po 1 pkt)

brak

Przewodniki elektroniczne po miejscu lub obiekcie (za pierwsze trzy) (1),

brak

Mikroeventy¹⁷ oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego miejsca lub obiektu (pierwsze 2) (po 2 pkt)

brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania miejsca lub obiektu (za pierwsze 2) (po 1 pkt)

Spichlerz (Gorzów) – lekcje muzealne, gra muzealna, warsztaty (1)

Wersje obcojęzyczne przewodników elektronicznych (przynajmniej dwie wersje obcojęzyczne, w pierwszych trzech obiektach) (dodatkowo po 1 pkt)

brak

Własny materiał informacyjny w obiekcie, jak publikacje monograficzne, albumy (za pierwsze trzy obiekty) (1 pkt),

biały Spichlerz (1)

Własny materiał informacyjny w obiekcie w językach obcych (przynajmniej dwóch) w pierwszych trzech obiektach (1 pkt)

Za bardzo dobry (2) lub dobry (1) stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) można doliczyć w sumie od 1 do 2 punktów dla całego regionu).

Obiekty znajdujące się w stanie bardzo dobrym: Katedra pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Gorzowie, kościół pw. Świętego Krzyża w Gorzowie, kościół pw. Chrystusa Króla w Gorzowie, kościół pw. Przemienienia Pańskiego w Santocznie, willa Schroeder'a w Gorzowie, willa Hansa Lehmann'a w Gorzowie, willa Karla Bahr'a w Gorzowie, willa braci Bahr'ów w Gorzowie, spichlerz w Gorzowie, łaźnia miejska w Gorzowie, willa Paucksch'a w Gorzowie, estakada kolejowa w Gorzowie, Browar Witnica, Zagroda Młyńska w Bogdańcu, Muzeum Grodu Santok.

Razem: 2 pkt

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:

I.B. a) Budowle historyczne i monumenty:

Monumenty (pomniki) o znaczeniu międzynarodowym¹⁸ (każdy) (8)

brak

Monumenty (pomniki) o znaczeniu krajowym¹⁹ (do trzech*) (6)

brak

Monumenty (pomniki) o znaczeniu regionalnym²⁰ (do trzech**) (2)

pomnik Bronisławy Wajs „Papuszy” (2)

pomnik Jana Pawła II (2)

Pomniki lub obiekty małej architektury²¹ o znaczeniu lokalnym (do trzech***) (1)

pomnik ks. prałata Witolda Andrzejewskiego (1)

pomnik Niepodległości i Dzwon Pokoju (1)

pomnik Janusza Gorzowskiego (1)

pomnik Szymona Giętego (0)

pomnik Pawła Zacharka (0)

pomnik Edwarda Jancarza (0)

pomnik Edmunda Migosia „Mundka” (0)

pomnik Józefa Piłsudskiego (0)

pomnik Adama Mickiewicza (0)

pomnik Pioniera Miasta (0)

fontanna Pauckscha (0)

Miejsca historyczne²² o znaczeniu międzynarodowym (do trzech) (8)

brak

Miejsca historyczne o znaczeniu krajowym (do trzech) (4)

brak

Miejsca historyczne o znaczeniu regionalnym, (do trzech**) (2)

brak

Miejsca związane z akcją utworów literackich **lub filmowych** międzynarodowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (3)

Miejsca związane z akcją utworów literackich **lub filmowych** krajowym znaczeniu (za pierwsze trzy) (2)

brak

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu²⁴ (do trzech) ZD (2)

mural Babci Nonci (Alfredy Markowskiej) – Gorzów (2)

mural Krystyny Prońko przy ul. Teatralnej w Gorzowie (2)

Miejsca związane z biografią osób o krajowym znaczeniu niedostępne lub częściowo zachowane (za pierwsze dwa*) (1)

dom Bronisławy Wajs „Papuszy” w Gorzowie (1)

dom Ireny Dowgielewicz – Gorzów (1)

Miejsca związane z biografią osób o regionalnym znaczeniu (pierwsze dwa) (1)

grób bp. Wilhelma Pluty w krypcie katedry – Gorzów (1)

pomnik Edwarda Jancarza – Gorzów (1)

Miejsca związane z biografią osób innej narodowości, ważnych w skali krajowej dla tych narodowości (za pierwsze dwa) (2)

pomnik i dom rodzinny niemieckiej pisarki Christy Wolf – Gorzów (2)

I.B. b) Cmentarze historyczne

Nekropolia zbiorowa władców Polski (8),

brak

Nekropolia zbiorowa innych znanych w skali kraju osobistości (do trzech) (5)

brak

Nekropolia zbiorowa znanych osobistości w skali regionu (do trzech) (2)

cmentarz komunalny w Gorzowie: ks. prałat Witold Andrzejewski (działacz Solidarności), Ireny Dowgielewicz (pisarka), Edward Jancarz (mistrz świata na żużlu) (2)

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali międzynarodowej (6)

brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali kraju (do trzech) (2)

brak

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech) (1)

brak

Inny cmentarz zabytkowy z ciekawymi obiektami sztuki sepulkralnej*** (do dwóch) ZD (1)

cmentarz Świętokrzyski – Gorzów (1)

cmentarz – Gorzów ul. Strażacka (1)

Za każdy cmentarz zabytkowy lub inną nekropolię o znacznie ograniczonej dostępności²⁵ – odejmuje

się połowę przyznanych punktów

brak

I.B. c) Budowle współczesne²⁶

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej ²⁷ D (do dwóch) – (5)

brak

Budowle współczesne o bardzo wysokiej wartości architektonicznej (nie dostępne) (do dwóch*) (2)

brak

Budowle współczesne o wysokiej wartości architektonicznej²⁸ (do trzech**) (1)

Filharmonia Gorzowska (1) – tytuł „Budowa roku 2011” Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa

I.C) Pojedyncze dzieła sztuki:

Pojedyncze²⁹ obiekty sztuki historycznej o znaczeniu międzynarodowym³⁰ (10)

brak

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu krajowym (do trzech) (5)

brak

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu regionalnym (do trzech*) (3)

Grupa Pasyjna na łuku tęczowym w Katedrze z 1495 r. (3)

rzeźby 12 apostołów w Katedrze z XV w. (3)

Głowa św. Jana Chrzciciela na misie – Muzeum im. Dekerta - Gorzów (3)

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu międzynarodowym (9)

brak

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu krajowym (do trzech*) (5)

Galeria Władysława Hasióra – Gorzów (5)

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym (do trzech**) (2)

Galeria Miejskiego Ośrodka Sztuki – Gorzów (2)

mural Kasety Stilonowskie (2)

12 murali pod Mostem Lubuskim (2)

mural przy ul. Jagielly i Białym Kościółku (0)

mural Babcia Nońcia (0)

mural Głowa mężczyzny na czerwonym tle (0)

mural Nosorożec Stefania (0)

mural Kobieta wśród kwiatów (0)

mural Jerzy Kukuczka (0)

mural Romane Dyvesa (0)

fontanna Pauckscha (0)

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)

Muzea o znaczeniu międzynarodowym³¹ (10)

brak

Muzea o znaczeniu krajowym³² (do trzech) (8)

brak

Muzea o znaczeniu regionalnym³³ (do trzech) (5)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Zespół Willowo-Ogrodowy (5)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Muzeum Grodu Santok (5)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Zagroda Młyńska (5)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Spichlerz (0)

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech^{***}) (2)

Lubuskie Muzeum Browarnictwa - Witnica (2)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn (2)

Lokalne izby pamięci, ogólnodostępne prywatne kolekcje pamiątek (do trzech^{****}) (1)

Muzeum Zabytkowych Narzędzi – Gorzów (1)

Muzeum Chwały Oręża Polskiego – Witnica (1)

Park Dinozaurów – Nowiny Wielkie (1)

Skansen pszczelarski – Kostrzyn nad Odrą (0)

Muzea typu skansenowskiego duże³⁴ o przynajmniej regionalnym zasięgu (10)

brak

Inne muzea typu skansenowskiego (za pierwsze dwa) (6)

brak

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu krajowym (w sumie za pierwsze trzy) (4)

Wystawa Przenikanie/Permeation - Agnieszka Brzeżańska, Judith Hamman – Miejski Ośrodek Sztuki Gorzów (4)

wystawa malarstwa Dariusza Milińskiego – Spichlerz (4)

wystawa Ordo ad Agro Marka Rachwalika – Miejski Ośrodek Sztuki Gorzów (4)

wystawa Nienawidzę antropocenu – Katarzyna Górna – MOS Gorzów (0)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy) (2)

wystawa pokonkursowa – Ogólnopolski Konkurs Pisanek w Spichlerzu (0)

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na dużą skalę (ponad 10 placówek) (4)

Noc Muzeów – Gorzów (4)

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na mniejszą skalę* (3-9 placówek) (2)

Noc Muzeów – Witnica (0)

Samodzielne prezentacje multimedialne (pierwsze dwie) (4)

brak

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach **dodatkowe** punkty za:

Ekspozycje i prezentacje multimedialne (do dwóch) (2)

Lubuskie Muzeum Browarnictwa – Witnica (2)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn (2)

Wersje obcojęzyczne ekspozycji i prezentacji multimedialnych (do dwóch) (za każdą 1)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn - niemiecki (1)

Lubuskie Muzeum Browarnictwa – Witnica – niemiecki, angielski (2)

Ekspozycje i prezentacje³⁵ albo samodzielne placówki muzealne związane tematycznie z innymi grupami narodowymi lub etnicznymi, dziejami innych państw lub narodów (za pierwsze dwie z objaśnieniami w innym języku) (3)

brak

Przewodniki elektroniczne, papierowe lub pobieralne (1)

Lubuskie Muzeum Browarnictwa – Witnica (1)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn (1)

Miejski Ośrodek Sztuki – Galeria Władysława Hasióra – Gorzów (1)

Wersje obcojęzyczne przewodników elektronicznych (do 2 języków za każdy:) (1)

brak

Przewodnicy obiektowi stali (2)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn (2)

Lubuskie Muzeum Browarnictwa – Witnica (2)

Przewodnicy obcojęzyczni obiektowi lub animatorzy doświadczeń tematycznych (stali) za każdy język do trzech (1)

brak

Przewodnicy obiektowi lub animatorzy doświadczeń tematycznych na wcześniejsze zamówienie** (1)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Zespół Willowo-Ogrodowy (1)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Muzeum Grodu Santok (1)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Zagroda Młyńska (1)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Spichlerz (1)

Lubuskie Muzeum Browarnictwa - Witnica (1)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn (1)

Muzeum Zabytkowych Narzędzi – Gorzów (1)

Muzeum Chwały Oręża Polskiego – Witnica (1)

Przewodnicy obiektowi lub animatorzy doświadczeń tematycznych na wcześniejsze zamówienie w przynajmniej 2 językach obcych (w braku stałych), za każdy język do trzech (1)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn – angielski, niemiecki (2)

Lubuskie Muzeum Browarnictwa – Witnica - niemiecki (1)

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego muzeum (pierwsze 2) (po 2 pkt)

brak

Przewodnicy obiektowi na wcześniejsze zamówienie w przynajmniej 2 językach obcych (w braku stałych), za każdy język do trzech (1)

brak

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania muzeum (za pierwsze 2) (po 1 pkt)

Muzeum Grodu Santok – warsztaty garncarskie, lekcje muzealne, gra muzealna (1)

Zagroda Młyńska (Bogdaniec) – warsztaty wypieku chleba, warsztaty garncarskie, lekcje muzealne (1)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn – lekcje muzealne (0)

Własny materiał informacyjny³⁶, wydany nie dawniej niż przed 5 laty (1)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn (1)

Muzeum Grodu Santok (1)

Zespół Willowo-Ogrodowy Muzeum Lubuskiego (Gorzów) (1)

Wersje obcojęzyczne własnego materiału informacyjnego (min. dwie wersje) (1)

Lubuskie Muzeum Browarnictwa – Witnica (1)

Sklep muzealny otwarty w godzinach pracy muzeum (1)

Lubuskie Muzeum Browarnictwa - Witnica (1)

Przy muzeach o znaczeniu **krajowym** dodatkowe punkty za:

Opis zbiorów w językach obcych (1)

brak

Pojedyncze eksponaty (kolekcje) o znaczeniu międzynarodowym³⁷ (do dwóch) (2)

brak

Przy muzeach **regionalnych i lokalnych** punkty dodatkowe za:

Stałe godziny otwarcia (1)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Zespół Willowo-Ogrodowy (1)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Muzeum Grodu Santok (1)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Zagroda Młyńska (1)

Muzeum Lubuskie im. Dekerta – Spichlerz (1)

Miejski Ośrodek Sztuki – Gorzów (1)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn (1)

Pojedyncze eksponaty lub kolekcje o znaczeniu międzynarodowym (do dwóch w sumie) (2)

brak

Pojedyncze eksponaty o znaczeniu krajowym (najwyżej jeden) (1)

brak

Każdą wystawę tematyczną stałą powyżej czterech (do dwóch w sumie) (1)

Gorzów na szlakach historii – Spichlerz Gorzów (1)

Izba Pamięci Włodzimierza Korsaka Muzeum Lubuskiego - w budynku powozowni Nadleśnictwa Kłodawa (1)

Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (broszury, foldery) (1)

Lubuskie Muzeum Browarnictwa – Witnica (1)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn (1)

I.E. Eventy kulturowe:

Regularne³⁸ eventy kultury wysokiej³⁹ o znaczeniu⁴⁰ międzynarodowym (7)

Festiwal Tańca Folk Harbor – Gorzów (7)

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6)

Festiwal Muzyczny im. W. Kilara – Gorzów (6)

Gorzowskie Spotkania Teatralne (6)

Regularne eventy kultury wysokiej o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Festiwal „Muzyka w Raju” (wybrane koncerty w Gorzowie) (4)

Gorzowski Festiwal Teatrów Ogródkowych Scena Letnia (4)

Regularne eventy kultury masowej⁴¹ o znaczeniu międzynarodowym (7)

brak

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu krajowym (do trzech) (6)

brak

Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4)

Dobry wieczór Gorzów – Gorzów (4)

Kłodawska Majówka - Kłodawa (4)

Kostrzyn na fali – święto miasta Kostrzyn (4)

I Festiwal Renety Landsberskiej – Gorzów (0) – zapoczątkowany w tym roku

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu międzynarodowym (7)

brak

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu krajowym (do dwóch) (6)

brak

Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)

Dni Grodu Santok (4)

Rzadsze⁴² eventy kultury wysokiej lub masowej o znaczeniu międzynarodowym (jeden)(4)

brak

Regularne działanie na terenie regionu⁴³ grup inscenizacji historycznej (za pierwsze dwie) (5)

brak

Dodatkowy punkt przyznaje się za każdy dzień trwania danego eventu kultury masowej ponad 4 dni, (jednak nie więcej niż 3 punkty w sumie)

Festiwal Folk Harbor – Gorzów (8 dni) (1)

Festiwal Muzyki Współczesnej im. W. Kilara – Gorzów (2 tygodnie) (1)

Gorzowski Festiwal Teatrów Ogródkowych Scena Letnia (lipiec) (1)

Gorzowskie Spotkania Teatralne (7 dni) (0)

I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe:

Z ofertą turystyczną (do dwóch) (2)

Browar Witnica (2)

Z ofertą kulturową⁴⁴ (do dwóch): (2)

brak

Mikroeventy oferowane podczas każdego zwiedzania grupowego zakładu (pierwsze 2) (po 2 pkt)

Browar Witnica – degustacja (2)

Mikroeventy dostępne na zamówienie grupowe podczas zwiedzania zakładu (za pierwsze 2) (po 1 pkt)
brak

Dodatek za obsługę w językach obcych: (minimum dwa języki obce) (za każdą ofertę) (1)
brak

I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:

ZOO, Akwaria, Parki Dzikich Zwierząt, inne duże obiekty zoologiczne (za każdy do trzech) (4)
brak

Park Narodowy z Muzeum Przyrodniczym na terenie regionu⁴⁵ (za każdy) (8)

Park Narodowy Ujście Warty - muzeum znajduje się w powiecie ślubickim, na terenie powiatu gorzowskiego znajdują się 4 z 8 ścieżek przyrodniczych i wieże widokowe (4)

Park Krajobrazowy na terenie regionu (do trzech) (2)

Gorzowski Park Krajobrazowy (2)

Park Krajobrazowy Ujście Warty (2)

Rezerwat przyrody na terenie regionu (Poza Parkami Narodowymi i Krajobrazowymi) do trzech) (1)

Rezerwat Morenowy Las (1)

Rezerwat Bogdaniec III (1)

Rezerwat Cisy Bogdanieckie (1)

Rezerwat Santockie Zakole (o)

Rezerwat Rzeki Przylęzek (o)

Rezerwat Wilanów (o)

Rezerwat Bagno Chłopiny (o)

Rezerwat Zdroiskie Buki (o)

Ogród Botaniczny, Palmiarnia, Arboretum (za pierwsze dwa obiekty) (4)

ogród dendrologiczny przy Zespole Willowo-Ogrodowym – Gorzów (4)

arboretum w Dolinie Trzech Młynów – Bogdaniec (4)

Ogród przy rezydencji, park kultywowany (za pierwsze dwa obiekty) (2)

Park w Zespole Pałacowo-Parkowym w Dąbroszynie (2)

Park miejski duży kultywowany (pow. od 4 ha) z obiektami sztuki (za pierwsze dwa) (2)

Park Wiosny Ludów – Gorzów (2)

Park Kopernika – Gorzów (2)

Park Siemiradzkiego – Gorzów (o)

Park Słowiański – Gorzów (o)

Park Drogowskazów i Słupów Milowych Cywilizacji – Witnica (o)

Park Miejski – Kostrzyn (o)

Park miejski duży, kultywowany, bez obiektów sztuki* (za pierwsze dwa) (1)

Park Czechówek – Gorzów (o)

Park Zacisze – Gorzów (o)

Park przy szpitalu psychiatrycznym – Gorzów (o)

Park Górczyński – Gorzów (o)

Park 750-lecia – Gorzów (o)

Park miejski mniejszy (powierzchnia od 1-4 ha) z obiektami sztuki** (za pierwszy) (1)

bulwar Nadwarciański – Gorzów (o)

I.H. Szlaki kulturowe:

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne⁴⁶ szlaki turystyczne o znaczeniu⁴⁷ międzynarodowym (8)

brak

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki o znaczeniu krajowym (za pierwsze trzy) (6),

Lubuski Szlak Wina i Miodu, szlak realny, unikatowy w skali kraju (6)

Przebiegające przez region materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu regionalnym (za pierwsze dwa) (3)

szlak im. Hetmana Stefana Czarnieckiego (o)- brak obiektów o związanych z osobą Czarnieckiego

Materialne lub realne szlaki turystyczne w regionie (własne) (za pierwsze trzy) (3)

szlak Gorzowskie Murawy (3)

Materialne lub realne szlaki lub trasy w poszczególnych miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (3)

Trasa Siedmio Wzgórz – Gorzów (3)

szlak Dolina Trzech Młynów – Bogdaniec (3)

Santockie Zakole – Santok (3)

Trasa Dolnej Kłodawki – Gorzów (o)

szlak Olszynki – PN Ujście Warty (o)

szlak bunkrów – Santok (o)

Wirtualne szlaki turystyczne⁴⁸, przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy) (2)

polsko-niemiecki szlak kulturowo-przyrodniczy „Zakonów rycerskich na Ziemi Lubuskiej”-

Kostrzyn, Witnica (2)

Wirtualne trasy tematyczne w miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (1)

ścieżka edukacyjna Zdroisko – historia i przyroda (1)

Podziemne trasy turystyczne stale dostępne na terenie regionu (7)

brak

Regularna oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem (za pierwsze dwie trasy) (3)

brak

Oferta objazdu turystycznego z przewodnikiem na zamówienie (za pierwsze dwie trasy) (1)

rejs łodołamaczem Kuna (1)(dostępny przy wystarczającym stanie wody)

Dodatkowe wersje językowe oferty objazdu z przewodnikiem (za dwie pierwsze) (1)

brak

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:**II.A. Informacja turystyczna:**

Informacja turystyczna na miejscu, regularnie czynna (2)

punkt informacji turystycznej w Kostrzynie – Muzeum Twierdzy Kostrzyn (2)

punkt informacji turystycznej w Gorzowie – Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna (1) – w wakacje krótkie godziny otwarcia

Informacja w językach obcych, (za każdy język do trzech) (1)

punkt informacji turystycznej w Gorzowie – niemiecki, angielski (2)

punkt informacji turystycznej w Kostrzynie – niemiecki, angielski (2)

Przewodnicy miejscy lub terenowi na zamówienie (3)

Gorzów: PTTK Gorzów, Visit Zielona Góra (3)

Kostrzyn: Muzeum Twierdzy Kostrzyn (3)

Przewodnicy miejscy lub terenowi, (za każdy język do czterech) (1)

Gorzów: angielski, niemiecki (2)

Kostrzyn: niemiecki (1)

Aktualny⁴⁹ własny materiał informacyjny wysokiej jakości na temat regionu lub jego miejscowości (ogólnie) (2)

Kostrzyn nad Odrą (2)

Gorzów Wielkopolski (2)

Wersje obcojęzyczne materiału informacyjnego wysokiej jakości (każdy język do trzech) (1)

Kostrzyn – niemiecki (1)

Gorzów – niemiecki, angielski (2)

Pozostały* aktualny materiał informacyjny⁵⁰: (1)

Gorzów Wlkp. (0)

Kostrzyn nad Odrą (0)

Wersje obcojęzyczne pozostałego materiału informacyjnego* (od dwóch języków) (1)

Gorzów Wlkp. – niemiecki, angielski (0)

Kostrzyn nad Odrą – niemiecki (0)

II.B. Infrastruktura turystyczna:

Hotele 5,4,3,2,1-gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane⁵¹ – (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii) (2)

***** *brak*

Hotel Gracja – Gorzów (2)

Hotel Pavco – Gorzów (2)

Hotel Fado – Gorzów (2)

Bulwar Hotel – Gorzów (2)

**

Hotel Terminal – Gorzów (2)

Hotel Azyl – Gorzów (2)

Dom Turysty – Kostrzyn (0)

**brak*

hostele

hostel Przed Świtem – Gorzów (2)

Hostel48 – Gorzów (2)

motele

Lord – Gorzów (2)

Capitto – Kostrzyn (2)

schroniska

Szkolne Schronisko Młodzieżowe – Kostrzyn (2)

kwatery zorganizowane

Ośrodek Przywodny – Nierzym (2)

leśniczówka Przylęsko – Rybakowo (2)

pensjonaty

Villa82 – Gorzów (2)

Pensjonat Kostrzyn nad Odrą (2)

campingi

Leśne Ustronie – Witnica (2)

Lipy Ośrodek Wypoczynkowy & Kemping – Lipy (2)

agroturystyka

Agroturystyka Wojcieszycze (2)

Ekologiczne Gospodarstwo Agroturystyczne Leśne Zacisze – Lipy (2)

Istniejąca oferta pakietowa⁵² hoteli z usługami turystycznymi (za pierwsze dwie oferty w różnych klasach (1)

brak

Restauracje⁵³ z autentyczną kuchnią regionalną⁵⁴, (za pierwszy obiekt) (3)

brak

Restauracje z autentyczną krajową kuchnią tradycyjną (za pierwszy inny⁵⁵ obiekt) (2)

Restauracja Karczma pod Łosiem - Wawrów (2)

AneriCafe - Gorzów (0)

Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)

Restauracja tajska Tajka – Gorzów (1)

Dodatkowe punkty za historyczne wnętrza restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

restauracja japońska Nasu – Gorzów (zabytkowe nisze kolejowe) (1)

Dodatkowe punkty za ofertę kulturową w restauracji⁵⁶ (za pierwsze dwa obiekty) (1)

ArtCafe – Gorzów (koncerty) (1)

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22 (za pierwszą) (1)

Livingroom – Gorzów (1)

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 24 (za pierwszą) (1)

Tabana – Gorzów (1)

Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)

Bar u Bartosza (1)

Możliwość wynajęcia⁵⁷ na miejscu autokaru, minibusu, samochodu (za pierwsze dwie oferty) (2)

Plaza Car (2)

Kolor Auto (2)

II.C. Infrastruktura komunikacyjna:

Lotnisko z połączeniami międzynarodowymi w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (1 godzina na dotarcie) (4)

brak

Lotnisko z połączeniami krajowymi* w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (3)

brak

Duży dworzec kolejowy⁵⁸ na miejscu (za pierwszy) (3)

dworzec główny w Gorzowie (3)

Inny* dworzec kolejowy⁵⁹ na miejscu (za pierwszy) (2)

dworzec w Witnicy (2)

Dworzec autobusowy⁶⁰ na miejscu (za pierwszy) (2)

dworzec autobusowy w Gorzowie (2)

Przystanek* autobusowy⁶¹ na miejscu (za pierwszy) (1)

przystanek w Kłodawie (1)

Port pasażerski morski⁶² na miejscu (za pierwszy) (3)

brak

Czynna przystań* pasażerska morska lub rzeczna (za pierwszą) (1)

Marina Gorzów (1)

Marina Santok (0)

Autostrada lub droga szybkiego ruchu w odległości mniej niż 20 km⁶³ (za pierwsze dwie) (4)

droga ekspresowa S3(zjazd Gorzów) (4)

Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie) (2)

droga krajowa nr 31 (Kostrzyn nad Odrą) (2)

droga krajowa nr 22 (Gorzów Wlkp.) (2)

Inne połączenie* bez utrudnień dla autokarów (za pierwsze dwa) (1)

brak

Obecność komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej⁶⁴ (2)

Miejski Zakład Komunikacji w Gorzowie Wlkp. (2)

Kostrzyńska Komunikacja Publiczna w Kostrzynie nad Odrą (2)

Komunikacja Gminy Witnica (2)

Kursy nocne komunikacji miejskiej, gminnej, regionalnej (1)

Miejski Zakład Komunikacji w Gorzowie Wlkp. (1)

Całodobowa oferta taxi na miejscu (1)

Gorzów: Top Taxi, Taxi Askana, Joker Taxi, Bolt i inne (1)

Kostrzyn nad Odrą: Top Taxi Kostrzyn, Askana Taxi Kostrzyn (1)

Witnica: Bogdan Taxi, Taxi Witnica (1)

Stała oferta powozów, bryczek i inna retro (za pierwszą ofertę) (3)

brak

Oferta powozów, bryczek i inna retro na zamówienie (za pierwszą ofertę) * (1)

Azyl Mironice (1)

II.D. Promocja turystyczna:

Samodzielny udział regionu lub wchodzących w jego skład miejscowości, gmin lub obiektów w światowych prestiżowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech) (3)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn (3)

Samodzielny udział regionu lub innych podmiotów (jak wyżej) w krajowych targach turystycznych* (za każde stoisko do trzech) (2)

Miasto Gorzów - Piknik nad Odrą (2024) (0)(podwystawca promocyjny na stoisku Urzędu Marszałkowskiego)

Wydawanie regularnych publikacji o charakterze promocyjnym (za pierwsze 2 w ostatnim roku) (1)

Gorzów: albumy fotograficzne, katalogi informacyjne, ulotki promocyjne, pocztówki, mapy rowerowe i plany miasta (publikacje na bieżąco) (1)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn (1)

Zorganizowanie podróży/wizyty medialnej⁶⁵ w ostatnich 2 latach (2)

Muzeum Twierdzy Kostrzyn (2)

Lubuskie Muzeum Browarnictwa (2)

Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzacyjnej związanej z turystyką w ciągu ostatniego roku (1)

brak

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:

III.A. Instytucje Kultury

Teatr stały⁶⁶ (za pierwszy obiekt) (3)

Teatr Juliusza Osterwy w Gorzowie (3)

Filharmonia na miejscu (3)

Filharmonia Gorzowska (3)

Stała oferta⁶⁷ koncertów muzycznych* (za pierwszą ofertę) (2)

brak

Sezonowa oferta teatralna lub muzyczna** (za pierwsze dwie) (1)

brak

Opera na miejscu (2)

brak

Teatr muzyczny (operetka, rewia lub musical) na miejscu (za pierwszą ofertę) (2)

brak

Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2)

Kino Helios (2)

Multikino (0)

Kino 60 krzesel (0)

III.B. Atrakcje krajobrazowe:

Góry ze znakowanymi szlakami turystycznymi na terenie regionu (2)

brak

Jeziora (zdatne do kąpiel, dostępne) ze szlakami pieszymi/rowerowymi (pierwszy akwen) (2)

jez. Kłodańskie (2)

Brzeg morski na terenie regionu (3)

brak

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1)

bluszcz przy ul. Teatralnej (1)

dqb Jaś (1)

dqb Małgosia (0)

Wieże widokowe stałe dostępne (za pierwsze dwie) (1)

pawilon widokowy na Kozaczej Górze – Gorzów (1)

wieża widokowa - Santok (1)

wieża widokowa w Parku Narodowym Ujście Warty (0)

Możliwość zamówienia lotu turystycznego nad regionem lub miejscowością (za pierwszą) (3)

lot motolotnią z Krzeszyc lub Wysokiem (3)

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna⁶⁸:

Baseny kryte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt) (2)

CSR Słowianka – Gorzów (2)

Hotel Gracja – Gorzów (0)

Basen miejski – Kostrzyn nad Odrą (0)

Baseny otwarte ogólnodostępne – (za pierwszy obiekt przy braku basenu krytego) (1)

brak

Plaże morskie ogólnodostępne, plaże jeziorne, rzeczne – (za pierwszy obiekt) (2)

plaża przy jeziorze w Karninie (2)

Stała oferta kursów językowych⁶⁹ ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (2)

SJO Project – Gorzów (2)

Sezonowa* oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (1)

brak

Stałe centra sportowe⁷⁰ z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (2)

Ośrodek Sportu i Rekreacji – Gorzów (2)

Sezonowe* centra sportowe z oferta ogólnodostępną (za pierwszy obiekt)(1)

Wake Park – Kłodawa (0)

Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1)

stadion lekkoatletyczny – Gorzów (1)

stadion żużlowy – Gorzów (0)

Arena Gorzów (0)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze, inne) (pierwsze dwa) (1)

stajnia Robir – Chwałęcice (1)

jeździecki klub sportowy Rafi – Gorzów (1)

Lodowiska ogólnodostępne stałe (za pierwszy obiekt) (2)

brak

Lodowiska sezonowe* (za pierwszy obiekt) (1)

lodowisko CSR Słowianka – Gorzów (1)

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:

IV. A. Instytucje w regionie:

Obecność uniwersytetu⁷¹ w regionie (za pierwszy) (4)

brak

Obecność innej uczelni wyższej w regionie⁷² (za pierwsze dwie) (2)

Akademia im. Jakuba z Paradyża – Gorzów (2)

Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej AWF Poznań – Gorzów (2)

Obecność siedziby władz państwowych⁷³ (5)

brak

Obecność siedziby władz wojewódzkich (2)

Gorzów: Urząd Wojewódzki, siedziba wojewody (2)

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:

Oficjalne kurorty⁷⁴ (za pierwsze trzy miejscowości) (4)

brak

Sanatoria i ogólnodostępne ośrodki rehabilitacji⁷⁵ (punkty za pierwsze dwa obiekty)(2)

brak

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:⁷⁶

Regularne⁷⁷ organizowanie imprez targowych o przynajmniej krajowym zasięgu (2)

brak

Obecność krajowych central wielkich firm⁷⁸ w regionie (za pierwsze trzy) (2)

ICT Poland – Kostrzyn nad Odrą (2)

TPV Displays Polska Sp. z o.o. – Gorzów (2)

Borne Furniture – Gorzów (2)

Hanke Tissue Sp. z o.o. – Kostrzyn (0)

Całoroczne centra konferencyjne (za pierwszy obiekt) (3)

Centrum Konferencyjno-Szkoleniowe Cysters – Mironice (3)

Qubus Hotel (0)

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:⁷⁹

Galeria zakupów o znaczeniu regionalnym (za pierwszy obiekt) (4) za jeden następny (2)

Nova Park – Gorzów (4)

Askana – Gorzów (2)

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych z patentem europejskim (za pierwszy obiekt) (2)

brak

Autoryzowany punkt sprzedaży specyficznych produktów regionalnych znanych na skalę krajową (za pierwszy obiekt) (1),

Targ nad jeizorem – Kłodawa (1)

Leśne Dary – Gorzów (0)

Deptak handlowy (za pierwszy) (2)

deptak przy ul. Chrobrego (2)

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:⁸⁰

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)

Gorzów: Frankfurt nad Odrą (Niemcy), Herford (Niemcy), Eberswalde (Niemcy), Cava de'Tirreni (Włochy), Teramo (Włochy), Jonkoping (Szwecja), Sumy (Ukraina) (4)

Kostrzyn nad Odrą: Kustrin-Kietz (Niemcy), Berlin- Spandau (Niemcy), Peitz (Niemcy), Seelow (Niemcy), Sambor (Ukraina) (0)

Witnica: Druten (Holandia), Munchenberg (Niemcy) (0)

Podsumowanie:**kategoria I: 286**

kategoria II: 110

kategoria III: 29

kategoria IV: 28

Łącznie: 453

Tabela 1. Zestawienie punktacji dla powiatu gorzowskiego w zakresie turystyki kulturowej

Kategoria	Podkategoria	Liczba uzyskanych punktów	Maksymalna liczba punktów
I. Potencjalne cele turystyki kulturowej	I.A Zabytki	7	473
	I.A. a) Obiekty sakralne	28	122
	I.A. b) Zamki i pałace	5	108
	I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne	23	140
	I.A. d) Obiekty militarne	12	18
	I.B. Miejsca historyczne lub znaczące	42	168
	I.B. a) Budowle historyczne i monumenty	17	102
	I.B. b) Cmentarze historyczne	4	56
	I.B. c) Budowle współczesne	1	10
	I.C. Pojedyncze dzieła sztuki	20	72
	I.D. Muzea i wystawy	38	205
	I.E. Eventy kulturowe	46	150
	I.F. Zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną	4	16
	I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza	25	53
	I.H. Szlaki kulturowe	22	106
	<i>RAZEM za kategorię I</i>	294	1243
II. Elementy obsługi turystycznej	II.A. Informacja turystyczna	23	17
	II.B. Infrastruktura turystyczna	50	67
	II.C. Infrastruktura komunikacyjna	28	32
	II.D. Promocja turystyczna	9	20
	<i>RAZEM za kategorię II</i>	110	120
III. Pozostała oferta czasu wolnego	III.A. Instytucje Kultury	8	12
	III.B. Atrakcje krajobrazowe	9	14
	III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna	12	13
	<i>RAZEM za kategorię III</i>	29	39
IV. Inne czynniki wspierające turystykę kulturową	IV.A. Instytucje w regionie	6	15
	IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej	0	16
	IV.C. Oferta turystyki biznesowej	9	11
	IV.D. Oferta shoppingu	9	11
	IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów	4	4
	<i>RAZEM za kategorię IV</i>	28	57
SUMA (WSZYSTKIE KATEGORIE)		461	1453

Ocena mikroregionu z punktu widzenia turystyki kulturowej

Celem artykułu jest identyfikacja i ocena potencjału turystyczno-kulturowego miasta Gorzowa Wielkopolskiego oraz sąsiadującego z nim mikroregionu. Analiza obejmuje zarówno walory przyrodnicze, kulturowe, historyczne, jak i aspekty związane z infrastrukturą turystyczną, dostępnością komunikacyjną, obsługą ruchu turystycznego oraz działaniami promocyjnymi. Uzyskane wyniki wskazują na znaczące atuty regionu, w tym bogactwo zasobów przyrodniczych i wydarzeń kulturalnych, przy jednoczesnym zidentyfikowaniu obszarów problemowych, takich jak niedostateczne wykorzystanie potencjału rzeki Warty, brak kompleksowych pakietów turystycznych czy niewystarczająca promocja oferty w internecie i językach obcych.

Analizowany mikroregion obejmuje powierzchnię 1300 km² i liczy około 190 tys. mieszkańców (GUS, 2023). W jego skład wchodzi: miasto Gorzów Wielkopolski (na prawach powiatu), powiat gorzowski ziemski, miasto Kostrzyn nad Odrą, miasto i gmina Witnica oraz gminy wiejskie: Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Lubiszyn i Santok.

W przeprowadzonej analizie omawiany mikroregion uzyskał łącznie 461 punktów, w tym 294 punkty w kategorii I, co pozwala sklasyfikować go jako obszar o wysokim potencjale turystyczno-kulturowym (w dolnej granicy zakresu). Kluczowe znaczenie mają tu kulturowo znacząca oferta przyrodnicza powiatu, eventy kulturowe miasta Gorzowa oraz oferta muzealna mikroregionu. Ponadto atutami Gorzowa są dzieła sztuki dostępne w dużej części w przestrzeni miejskiej i obiekty sakralne.

Położenie mikroregionu gorzowskiego na styku Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej (z Kotliną Gorzowską i Kotliną Freienwaldzką) i Pojezierza Południowopomorskiego (z Równiną Gorzowską) determinuje jego atrakcyjność krajobrazową. Naturalną granicę stanowi rzeka Warta, której dolina posiada charakter rolniczy i zalewowy, z obszarami objętymi ochroną przyrodniczą (m.in. Park Narodowy Ujście Warty, Park Krajobrazowy Ujście Warty, rezerwat Santockie Zakole). Na ich terenach poprowadzone są ścieżki przyrodnicze i turystyczne z punktami widokowymi, tablicami informacyjnymi i infrastrukturą turystyczną. Na północ od rzeki dominują wzgórza morenowe (o wysokości względnej dochodzącej do 60 m n.p.m.) z rezerwatami przyrody, lasy częściowo objęte ochroną (z Gorzowskim Parkiem

Krajobrazowym) i jeziora (z których najbardziej znane to Nierzym, Mrowinko, Mrowinko Małe, Chłop, Lubie, Kłodawskie, Marwicko, Wielkie).

Gorzów Wielkopolski jest znany jako „miasto parków”, w większości założonych jeszcze przed II Wojną Światową przez ludność niemiecką. Poza Parkiem Czechów są one dobrze utrzymane, zagospodarowane i stanowią mocną stronę miasta – na czele z Parkiem Wiosny Ludów z licznymi obiektami sztuki i pomnikami przyrody. Na uwagę zasługuje również (zaklasyfikowany w zestawieniu jako park) Bulwar Nadwarciański wraz z zabytkową estakadą kolejową, miejsce wyjątkowe w skali województwa. Dawniej turystów przyciągały rejsy najstarszym na świecie lodołamaczem Kuna oraz restauracja na barce rzecznej. Obecnie potencjał turystyczny Warty jest wykorzystywany w niewielkim stopniu z powodu obniżenia się poziomu wody w rzece. W powiecie gorzowskim wyróżnia się Park Drogowskazów i Słupów Milowych Cywilizacji w Witnicy, który swoją oryginalną tematyką (m. in. zbiorem tablic z najdziwniejszymi nazwami miejscowości w Polsce) przyciąga nie tylko lokalnych mieszkańców.

Mocną stroną omawianego obszaru są eventy kultury wysokiej o randze ogólnopolskiej i międzynarodowej, odbywające się w Gorzowie od czerwca do listopada (Folk Harbor, Gorzowski Festiwal Teatrów Ogródkowych, Gorzowskie Spotkania Teatralne, Festiwal Muzyczny im. Wojciecha Kilara). Mogą one odgrywać rolę magnesów turystyki eventowej. W powiecie wyróżniają się Dni Grodu Santok z inscenizacjami historycznymi. Pozostałe imprezy pozostają w randze lokalnych wydarzeń.

Do najważniejszych placówek muzealnych mikroregionu należą: Muzeum Lubuskie im. Jana Dekerta, Lubuskie Muzeum Browarnictwa oraz Muzeum Twierdzy Kostrzyn. Instytucje te oferują nie tylko zwiedzanie, ale także doświadczenia immersyjne (pieczenie chleba, degustacja piwa). Dwie ostatnie placówki wyróżniają się wysokim poziomem organizacji, nastawieniem na klienta obcojęzycznego (głównie niemieckiego) i udziałem nowoczesnych technologii w procesie zwiedzania. Mankamentem jest brak możliwości odwiedzenia Lubuskiego Muzeum Browarnictwa w weekendy oraz w tygodniu w porze popołudniowej (po 16:00). Ofertę muzealną omawianego obszaru dopełniają prywatne kolekcje udostępniane do zwiedzania (w Gorzowie i Witnicy).

W przestrzeni miejskiej Gorzowa Wielkopolskiego istotnym elementem krajobrazu kulturowego są murale nawiązujące do lokalnego dziedzictwa oraz rzeźby

upamiętniające postaci znaczące dla historii miasta. Pomimo ich wartości artystycznej i symbolicznej, brak jest spójnej narracji turystycznej integrującej te elementy w ramach zorganizowanych doświadczeń turystycznych. Dotyczy to w szczególności biografii osób o dużym znaczeniu kulturowym, takich jak Papusza czy Christa Wolf, których twórczość i dorobek mogłyby stanowić fundament dla nowych produktów turystyki kulturowej.

Niewystarczająco rozwinięta pozostaje również oferta turystyki sentymentalnej skierowana do turystów niemieckich, w tym potomków dawnych mieszkańców Landsberga, którzy mogliby być zainteresowani poznaniem materialnego i niematerialnego dziedzictwa swoich przodków. Zasoby takie jak Twierdza Kostrzyn, browar w Witnicy czy relikty dawnego Landsberga wskazują na znaczący, lecz niewykorzystany potencjał mikroregionu, którego pełniejsze zagospodarowanie mogłoby wzmocnić jego atrakcyjność turystyczną w wymiarze transgranicznym.

Analizowany obszar poniósł znaczące straty w wyniku działań II wojny światowej, czego konsekwencją było całkowite zniszczenie historycznych centrów miejskich w Kostrzynie nad Odrą (dawnego Küstrin), Witnicy (Vietz) oraz Gorzowa (Landsberg an der Warthe). Skutkuje to ograniczoną liczbą zachowanych zabytków architektury historycznej oraz brakiem staromiejskich założeń urbanistycznych.

W Kostrzynie i okolicach zachowana została znaczna część Twierdzy Kostrzyn (z bastionem Filip) oraz otaczających ją fortów (niedostępny dla zwiedzających Sarbinowo, położony po stronie niemieckiej Gorgast i położone na terenie powiatu ślubickiego Żabice i Czarnów).

W Gorzowie przetrwały jednak najważniejsze świątynie oraz rezydencje dawnych niemieckich fabrykantów. Obiekty te zostały w większości poddane renowacji i pełnią współcześnie funkcje użyteczności publicznej, a część z nich jest dostępna dla zwiedzających. Poza granicami miasta zlokalizowane są również pałace dawnych rodów szlacheckich, których potencjał turystyczny został jednak w dużej mierze osłabiony w wyniku nieadekwatnych prac renowacyjnych, braku systematycznej konserwacji bądź ich adaptacji do funkcji niezwiązanych z turystyką.

Przykładem obiektu o dużej wartości historycznej i kulturowej, którego walory pozostają niewykorzystane, jest pałac w Stanowicach. Budowla ta, pomimo swojej unikatowości w skali mikroregionu, od wielu lat znajduje się w stanie postępującej degradacji, co istotnie ogranicza jej potencjał w zakresie rozwoju oferty turystyki

kulturowej. Innym przykładem jest pałac w Dąbroszynie, który od wielu lat nie może znaleźć właściciela i poddawany jest procesom powolnej degradacji.

Na obszarze mikroregionu gorzowskiego funkcjonuje jedynie jeden szlak kulturowy o zasięgu ponadlokalnym – fragment „Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu”. Obejmuje on winnicę Vienas Montis w Santoku, skansen pszczelarski w Kostrzynie nad Odrą, Pasiekę w sadzie w Gostkowicach, Gospodarstwo Rolno-Pszczelarskie w Gralewie oraz Muzeum Lubuskie – Zagrodę Młyńską w Bogdańcu. Szlak ma charakter kulinarny i został poprawnie oznakowany, a jego odwiedzenie możliwe jest po wcześniejszym kontakcie z gospodarzami. Atutem jest posiadanie dedykowanej strony internetowej zawierającej opisy obiektów oraz informacje lokalizacyjne i kontaktowe.

Poza tym na badanym obszarze istnieje kilka szlaków lokalnych, zlokalizowanych głównie w obrębie obszarów chronionych oraz terenów miejskich. Charakteryzują się one poprawnym oznakowaniem i podstawową infrastrukturą turystyczną, obejmującą tablice informacyjne i punkty widokowe. Do najważniejszych należą: Trasa Siedmiu Wzgórz i Trasa Dolnej Kłodawki w Gorzowie, Dolina Trzech Młynów w Bogdańcu, szlak Santockie Zakole, szlak Olszynki, a także sieci tras nordic walking w Bogdańcu i Witnicy.

Przez powiat gorzowski przebiega również czerwony szlak PTTK Hetmana Czarnieckiego, prowadzący z Kostrzyna nad Odrą w kierunku północnym. Jego funkcjonowanie na omawianym obszarze jest jednak problematyczne – brakuje tu obiektów bezpośrednio związanych z postacią Czarnieckiego, a oznakowanie szlaku poza Gorzowem miejscami jest niewystarczające.

Pozostałe trasy mają przede wszystkim charakter rekreacyjny i pełnią funkcję uzupełniającą w ofercie turystycznej regionu. Brakuje natomiast szlaków narracyjnych, które integrowałyby materialne i niematerialne elementy dziedzictwa kulturowego mikroregionu, co stanowi istotną lukę w jego ofercie turystyczno-kulturowej.

Infrastruktura komunikacyjna mikroregionu sprzyja rozwojowi turystyki, zapewniając mu stosunkowo dobrą dostępność zarówno w skali krajowej, jak i transgranicznej. Z południa na północ obszar przecina droga ekspresowa S3, umożliwiająca szybkie połączenia z województwem zachodniopomorskim i dolnośląskim. Dodatkowym atutem jest bliskość autostrady A2, która integruje mikroregion z obszarem Wielkopolski. Istotną rolę odgrywa także droga krajowa

nr 22, prowadząca od przejścia granicznego w Kostrzynie nad Odrą przez Witnicę do Gorzowa, stanowiąca kluczowy korytarz komunikacyjny w wymiarze regionalnym i transgranicznym.

Dostęp kolejowy dla turystów zagranicznych, zwłaszcza z Niemiec, zapewnia połączenie Berlin–Kostrzyn (ok. 90 minut), z możliwością kontynuacji podróży do Gorzowa. Brak bezpośredniego połączenia kolejowego między Berlinem a Gorzowem ogranicza jednak mobilność turystów i zmniejsza atrakcyjność regionu w kontekście ruchu transgranicznego.

Sieć kolejowa umożliwia wprowadzić przemieszczanie się pomiędzy największymi ośrodkami mikroregionu, co sprzyja eksploracji jego atrakcji turystycznych przez osoby nieposiadające własnego środka transportu, niemniej jej funkcjonowanie obarczone jest istotnymi niedogodnościami. Częste odwołania połączeń skutkują ryzykiem braku możliwości powrotu do miejsca zakwaterowania po zakończeniu zwiedzania, co negatywnie wpływa na wizerunek regionu oraz poczucie bezpieczeństwa turystów.

Sektor noclegowy mikroregionu charakteryzuje się zróżnicowaną ofertą pod względem standardu i cen, co sprzyja jego dostępności zarówno dla turystów o wysokim, jak i ograniczonym budżecie. Brak hoteli pięciogwiazdkowych oraz jednogwiazdkowych rekompensowany jest obecnością obiektów niskokategoryzowanych, które uzupełniają strukturę podaży w segmencie ekonomicznym.

Dominującą rolę w zakresie bazy noclegowej odgrywa Gorzów Wielkopolski, gdzie skupia się największa liczba hoteli i obiektów o zróżnicowanym standardzie. Kostrzyn nad Odrą dysponuje mniejszą ofertą, natomiast w pozostałych miejscowościach powiatu dominują prywatne apartamenty, gospodarstwa agroturystyczne oraz inne formy zakwaterowania alternatywnego. Obiekty te często zlokalizowane są w atrakcyjnych krajobrazowo partiach powiatu, w pobliżu terenów leśnych i jezior, co zwiększa ich atrakcyjność.

Oferta gastronomiczna mikroregionu charakteryzuje się znaczną różnorodnością, jednak jej przestrzenne rozmieszczenie jest nierównomierne. Największe nasycenie punktów gastronomicznych występuje w Gorzowie Wielkopolskim, gdzie funkcjonuje kilkadziesiąt restauracji i barów o zróżnicowanym profilu kulinarnym. W Kostrzynie nad Odrą oraz w gminie Kłodawa oferta jest skromniejsza, choć zachowuje relatywną różnorodność.

Na poziomie całego mikroregionu dominują lokale serwujące dania tradycyjne kuchni polskiej. Zauważalny jest natomiast brak wyraźnie zarysowanej kuchni regionalnej, co wynika z powojennych uwarunkowań historycznych i osadniczych województwa lubuskiego, związanych z migracją ludności z różnych części Polski. Działania promocyjne prowadzone przez samorządy lokalne, ukierunkowane na regionalne produkty (np. wina lubuskie, reneta landsberska), nie znajdują odzwierciedlenia w bieżącej ofercie gastronomicznej. Brakuje potraw i dań bezpośrednio odwołujących się do tradycji kulinarnych regionu czy do produktów promowanych w ramach Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu.

Na uwagę zasługuje fakt, iż część lokali w Gorzowie funkcjonuje w godzinach późnowieczornych (do godz. 22:00–23:00), co sprzyja rozwojowi oferty typu city-break. Dodatkową wartość stanowi kawiarnia przy Teatrze im. Osterwy, łącząca funkcję gastronomiczną z ofertą kulturalną, co może być uznane za przykład integracji różnych form spędzania czasu wolnego w przestrzeni miejskiej.

Obsługa turystów kulturowych w mikroregionie ma charakter zróżnicowany i nierównomierny przestrzennie. Najlepiej rozwinięta jest w Kostrzynie nad Odrą, gdzie punkt informacji turystycznej zlokalizowany został w bezpośrednim sąsiedztwie granicy polsko-niemieckiej oraz najczęściej odwiedzanego obiektu – Twierdzy Kostrzyn. Placówka ta posiada dedykowanych pracowników obsługujących turystów w języku polskim, niemieckim i angielskim, a także prowadzi regularną dystrybucję materiałów informacyjnych i publikacji, przede wszystkim w wersji polskiej i niemieckiej. Godziny otwarcia punktu są dostosowane do potrzeb odwiedzających, co należy uznać za dobrą praktykę w zakresie obsługi ruchu turystycznego.

Odmierna sytuacja występuje w Gorzowie Wielkopolskim, największym mieście mikroregionu, gdzie brak samodzielnej jednostki informacji turystycznej. Punkt obsługi turystów funkcjonuje w strukturze Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej. Obsługę zapewniają przeszkoleni pracownicy biblioteki, którzy posługują się językiem polskim, niemieckim i angielskim. Mankamentem jest jej dostępność w miesiącach wakacyjnych - w weekendy ograniczona jest do zaledwie trzech godzin w sobotę. Organizacja zwiedzania z przewodnikiem wymaga kontaktu z lokalnym oddziałem PTTK. Wybór konkretnej osoby poprzez internet jest niemożliwy – co paradoksalnie częściowo rekompensują przewodnicy z Zielonej Góry, oferujący obsługę ruchu turystycznego w Gorzowie.

Na pozostałym obszarze mikroregionu brak jest instytucjonalnych punktów informacji turystycznej, a ich rolę pełnią pracownicy urzędów gmin, co ogranicza profesjonalizację obsługi turystów.

Istotnym mankamentem analizowanego obszaru jest brak zintegrowanych pakietów turystycznych, łączących bazę noclegową z dodatkowymi usługami w zakresie zwiedzania czy uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych. Brak tego typu rozwiązań obniża konkurencyjność oferty turystycznej mikroregionu, utrudniając rozwój turystyki kulturowej i weekendowej (city-break).

W szczególności w Gorzowie Wielkopolskim duży potencjał posiadałoby tworzenie pakietów noclegowych powiązanych z wydarzeniami kulturalnymi o randze ponadregionalnej, takimi jak Festiwal Folk Harbor, Festiwal Muzyczny im. Kilara, Gorzowskie Spotkania Teatralne czy Festiwal Teatrów Ogródkowych. W skali powiatu gorzowskiego możliwe byłoby natomiast rozwijanie pakietów łączących zakwaterowanie z usługami przewodnickimi, zwiedzaniem miast, pasiek i winnic, a także z degustacjami lokalnych produktów w ramach Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu. Integracja tego typu elementów sprzyjałaby budowaniu spójnej narracji turystycznej, a jednocześnie podnosiła atrakcyjność mikroregionu w oczach turystów krajowych i zagranicznych.

Promocja turystyki kulturowej w mikroregionie cechuje się znacznym zróżnicowaniem. Na poziomie miasta i powiatu ograniczenia finansowe powodują, że działania promocyjne są prowadzone w niewielkim zakresie. Brakuje uczestnictwa w targach turystycznych w kraju i za granicą, jak również organizacji podróży medialnych czy study tours dla dziennikarzy i touroperatorów. W praktyce promocja ogranicza się do wydawania ulotek informacyjnych dostępnych w języku polskim, niemieckim i angielskim.

Wyraźnie lepiej kształtuje się działalność promocyjna podmiotów muzealnych, zwłaszcza Muzeum Twierdzy Kostrzyn oraz Lubuskiego Muzeum Browarnictwa. Instytucje te aktywnie uczestniczą w targach turystycznych (zarówno krajowych, jak i zagranicznych), prowadzą działania wizerunkowe poprzez organizację wizyt medialnych (szczególnie Muzeum Browarnictwa), a także wydają własne publikacje.

W obszarze promocji internetowej najwyższy poziom reprezentują strony internetowe poszczególnych obiektów. Charakteryzują się one rozbudowaną zawartością, obejmującą wszystkie kluczowe dla turystów informacje praktyczne, a także oferują możliwość odbycia wirtualnego spaceru. Ich mankamentem jest ograniczenie

do wersji polskojęzycznej – wyjątek stanowi Muzeum Twierdzy Kostrzyn, które udostępnia również wersję niemieckojęzyczną.

Strona internetowa powiatu gorzowskiego zawiera podstawowe informacje dotyczące historii, dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu, natomiast witryny gminne w dużej mierze pełnią funkcję administracyjno-informacyjną, przez co ich znaczenie w procesie promocji turystyki kulturowej jest ograniczone.

Odwołując się do wyników raportu Mikosa von Rohrscheidt'a (2025), możliwe jest dokonanie porównania potencjału turystyczno-kulturowego dwóch stolic województwa lubuskiego – Gorzowa Wielkopolskiego i Zielonej Góry – wraz z przynależącymi do nich powiatami. W kategorii I, obejmującej ogólny potencjał turystyczno-kulturowy, mikroregion zielonogórski osiągnął wyższy wynik punktowy (373 punkty) w porównaniu do mikroregionu gorzowskiego (294 punkty). Analiza szczegółowa wskazuje, że Gorzów wraz z powiatem uzyskał lepsze rezultaty w kategoriach takich jak: „obiekty militarne” (12 punktów wobec 6 punktów Zielonej Góry), „miejsca historyczne lub znaczące” (42 punkty wobec 25) oraz „kulturowo znacząca oferta przyrodnicza” (25 wobec 19 punktów). Z kolei mikroregion zielonogórski uzyskał przewagę w kategoriach: „inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne” (43 punkty wobec 23), „muzea i wystawy” (90 wobec 38), „eventy kulturowe” (56 wobec 46) oraz „szlaki kulturowe” (32 wobec 22 punktów). Podsumowując, mikroregion gorzowski cechuje się niższym ogólnym potencjałem turystyczno-kulturowym w kategorii I, natomiast w kategoriach II, III i IV – dotyczących m.in. dostępności, walorów uzupełniających i poziomu promocji – oba mikroregiony osiągają porównywalne wyniki.

Postulaty dotyczące rozwijania turystyki kulturowej w Gorzowie Wielkopolskim i powiecie gorzowskim

Analiza przeprowadzona w niniejszym badaniu pozwoliła zidentyfikować kluczowe mankamenty w zakresie promocji, dostępności oraz atrakcyjności oferty turystyki kulturowej mikroregionu gorzowskiego. Do głównych problemów należą:

1. Brak spójnej, kompletnej i aktualnej oferty turystycznej dostępnej dla odwiedzających, przede wszystkim w formie elektronicznej.
2. Ograniczona lub całkowicie nieobecna oferta skierowana do turystów zagranicznych i osób posługujących się językami obcymi. Objawia się to m.in.

w niedostępności informacji w Internecie w językach obcych, braku działań promocyjnych poza regionem, ograniczonym dostępie do profesjonalnych przewodników oraz braku kompleksowych weekendowych pakietów pobytowych (łączyjących np. turystykę eventową, przyrodniczą czy sentymentalną).

3. Niewystarczające wykorzystanie elementów regionalnej kultury kulinarnej w ofercie gastronomicznej i turystycznej.

W celu zwiększenia atrakcyjności mikroregionu jako destynacji turystyki kulturowej proponuje się wdrożenie następujących działań:

1. Opracowanie informatora turystycznego w wersji elektronicznej (strona internetowa lub aplikacja mobilna), który w przyjazny dla użytkownika sposób prezentowałby obiekty i atrakcje sklasyfikowane w kategoriach I, II i III. Informator powinien zawierać interaktywną mapę lokalizacji obiektów oraz być dostępny w językach: polskim, angielskim, niemieckim, czeskim i ukraińskim.
2. Stworzenie obcojęzycznych wersji stron internetowych instytucji muzealnych w językach angielskim, niemieckim, czeskim i ukraińskim, co umożliwi szerszą promocję mikroregionu wśród turystów zagranicznych.
3. Zwiększenie zakresu działalności gorzowskiej informacji turystycznej. Dostosowanie godzin jej funkcjonowania do potrzeb turystów (szczególnie w weekendy) oraz utworzenie odrębnej, wielojęzycznej strony internetowej. W zakres działalności punktu powinna zostać włączona koordynacja usług przewodnickich, umożliwiającą rozliczanie ich przez punkt informacji turystycznej, również dla przewodników nieposiadających własnej działalności gospodarczej.
4. Prowadzenie działań promocyjnych poza regionem, ukierunkowanych na rozwój turystyki weekendowej i krótkoterminowej. W tym kontekście rekomendowane jest wprowadzenie pakietów pobytowych, łączących nocleg, wyżywienie (w lokalach gastronomicznych niezwiązanych z miejscem zakwaterowania) oraz zwiedzanie wybranych obiektów, transport czy udział w wydarzeniach kulturalnych, co sprzyjałoby zwiększeniu ruchu turystycznego

w mniejszych miejscowościach mikroregionu i budowaniu jego rozpoznawalności jako atrakcyjnej destynacji turystyki kulturowej.

Powiat gorzowski jako destynacja turystyki kulturowej

Na podstawie klasyfikacji form turystyki kulturowej zaproponowanej przez A. Mikos von Rohrscheidt (2016), przeprowadzona waloryzacja wykazała, że analizowany mikroregion może funkcjonować jako samodzielny cel turystyki kulturowej, w szczególności w zakresie turystyki przyrodniczej, eventowej oraz sentymentalnej i kulinarnej.

Turystyka kulturowo-przyrodnicza

Położenie Gorzowa Wielkopolskiego i powiatu gorzowskiego na granicy dwóch odmiennych regionów fizycznogeograficznych, charakteryzujących się płaską rzeźbą na południu oraz polodowcową morfologią na północy, warunkuje zróżnicowany charakter atrakcji przyrodniczych. Przez obszar mikroregionu przepływa rzeka Warta, której dolina obejmuje objęte ochroną rozlewiska, m.in. rezerwat przyrody Santockie Zakole, Park Krajobrazowy Ujście Warty oraz Park Narodowy Ujście Warty. Na tych terenach udostępniono ścieżki edukacyjne (cztery w PN Ujście Warty i jedną w Santockim Zakolu) z wieżami widokowymi i wiatami turystycznymi. W przeszłości atrakcją turystyczną były rejsy widokowe lodołamaczem Kuna oraz statkiem Widmo, które obecnie ze względu na niski stan wody w rzece nie są regularnie organizowane, jednak ich przywrócenie (być może na innej jednostce pływającej) i promocja powinny być rozważone.

Północna część mikroregionu cechuje się urozmaiconym ukształtowaniem terenu (przewyższenia do 60 m), licznymi jeziorami polodowcowymi oraz rozległymi kompleksami leśnymi, z których część podlega ochronie (Gorzowski Park Krajobrazowy, rezerваты Gorzowskie Murawy, Morenowy Las, Dębowa Góra, Cisy Bogdanieckie, Rzeką Przylęzek, Wilanów, Bagno Chłopiny, Zdroiskie Buki). Sam Gorzów określany jest mianem „miasta parków”, z których najważniejszy jest Park Wiosny Ludów, położony w centrum miasta. Jego uzupełnieniem jest Bulwar Nadwarciański – nowocześnie zagospodarowane nabrzeże Warty, połączone z centrum miasta zabytkową estakadą kolejową, zlokalizowane w niszach której znajdują się lokale gastronomiczne. Poza Gorzowem w regionie wart uwagi jest Park

Drogowskazów i Słupów Milowych Cywilizacji w Witnicy, prezentujący m.in. tablice drogowe z najdziwniejszymi nazwami polskich miejscowości.

Turystyka eventowa

Większość wydarzeń kultury wysokiej ma miejsce w Gorzowie, co może być potencjalnym filarem turystyki weekendowej. Na początku lata odbywa się międzynarodowy Festiwal Tańca Folk Harbor, obejmujący konkursy tańca ludowego, występy w przestrzeni miejskiej oraz koncerty galowe. W okresie od czerwca do lipca ma miejsce Gorzowski Festiwal Teatrów Ogródkowych, umożliwiający bezpłatne uczestnictwo w przedstawieniach i recitalach skierowanych do dzieci i dorosłych. Jesienią realizowane są Festiwal Muzyczny im. Wojciecha Kilara oraz Gorzowskie Spotkania Teatralne, prezentujące spektakle uznanych krajowych artystów. Dodatkowo region wyróżnia się historycznym festiwalem Dni Grodu Santok, w ramach którego organizowane są inscenizacje średniowieczne, turnieje wojów, pokazy rzemiosła i koncerty muzyki dawnej.

Turystyka sentymentalna

Mikroregion posiada potencjał w zakresie turystyki dziedzictwa poniemieckiego, (obejmującego obiekty sprzed II wojny światowej) oraz romskiego. Głównymi atrakcjami tej pierwszej są Muzeum Twierdzy Kostrzyn wraz z „kostrzyńskimi Pompejami” czyli ruinami starego miasta, Lubuskie Muzeum Browarnictwa z Browarem Witnica, gorzowska katedra oraz zabytki poniemieckie obecne w przestrzeni miejskiej. Gorzów wyróżnia się na tle kraju w kontekście dziedzictwa romskiego, które nie jest jednak wykorzystywane i promowane. Można wskazać miejsca związane z Papuszą (Bronisławą Wajs), najbardziej znaną romską poetką, bohaterką filmu „Papusza”. Podobnie mało znana jest postać babci Nonci (Alfredy Markowskiej), nazywanej romską Ireną Sendlerową, pierwszą osobą narodowości romskiej odznaczoną Orderem Odrodzenia Polski za uratowanie ok. 50 dzieci od śmierci podczas II Wojny Światowej. W mieście co roku odbywa się Międzynarodowe Spotkania Zespołów Cygańskich Romane Dyvesa. Tu również brakuje wystarczającej koordynacji działań promujących to wydarzenie i oferujących turystyczne pakiety pobytowe.

Turystyka kulinarna

Duży potencjał ma także turystyka kulinarna oparta na Lubuskim Szlaku Wina i Miodu obejmującym: Skansen Pszczelarski w Kostrzynie nad Odrą, Pasiekę w Sadzie w Gostkowicach, winnicę Vineas Montis w Santoku, Gospodarstwo Rolno-Pszczelarskie w Gralewie oraz Muzeum Lubuskie – Zagrodę Młyńską w Bogdańcu. Oferta mogłaby zostać wzbogacona poprzez lokalną gastronomię wykorzystującą produkty regionalne, w tym miód, renetę landsberską oraz wina z lokalnych winnic, co pozwoliłoby na stworzenie spójnej oferty turystyki kulinarnej i edukacyjnej.

Turystyka militarna

Twierdza Kostrzyn, pochodząca z XVI wieku i stanowiąca przykład pruskiej architektury militarnej, stanowi istotny element dziedzictwa kulturowego oraz główną atrakcję turystyki militarnej w regionie. Obiekt ten wyróżnia się wysokim stopniem zachowania oraz szerokim zakresem dostępności dla zwiedzających. Udostępnione do zwiedzania elementy fortecy obejmują m.in. kazamaty Bastionów Filip i Król, bramy Berlińską i Chyżańską, fragmenty fosy i murów obronnych, rawelin August-Wilhelm, a także relikt dawnej zabudowy. Na wschód od Kostrzyna zlokalizowany jest Fort Sarbinowo, który – mimo zachowanego układu przestrzennego – nie jest obecnie udostępniany do zwiedzania ze względu na zły stan techniczny. Na wschód od Gorzowa, w miejscowościach Czechów, Górki i Santok, znajduje się również kilkanaście schronów będących częścią systemu umocnień Wału Pomorskiego.

Bibliografia:

- Kamińska K. 2007. *Gorzów Wielkopolski. Miasto na siedmiu wzgórzach*. Wyd. Amistad, Kraków
- Orłowska B., Krzyżanowski P. (red.), 2014. *Gorzów miastem wielu kultur*. Wydawnictwo naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Jakuba z Paradyża, Gorzów
- Garbacz K. 2013. *Przewodnik po zabytkach województwa lubuskiego*. Tom III. Agencja Wydawnicza PDN, Zielona Góra
- Mikos von Rohrscheidt A., 2025. Raport z analizy potencjału turystyczno-kulturowego Zielonej Góry i powiatu zielonogórskiego. *Turystyka kulturowa*. Vol. 1, nr 134.
- Mikos von Rohrscheidt A., 2016, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy*. Wyd. KulTour.pl, Poznań.

Netografia:

- www.bogdaniec.pl
- www.filharmoniagorzowska.pl
- www.klodawa.pl
- www.kostrzyn.pl

www.lwkz.pl
www.mckgorzow.pl
www.muzeum.kostrzyn.pl
www.muzeumlubuskie.pl
www.muzeum-witnica.pl
www.pnuw.gov.pl
www.powiatgorzowski.pl
www.santok.pl
www.szlakwinaimiodu.pl
www.teatr-gorzow.pl
www.um.gorzow.pl
www.wimbp.gorzow.pl
www.witnica.pl
www.zpkiwl.gorzow.pl

Report on the Analysis of the Tourism Potential of the City of Gorzow Wielkopolski and Gorzow County

Abstract:

The analysis of tourism potential was conducted using the methodology developed by A. Mikos von Rohrscheidt, as presented in the monograph *Cultural Tourism. Phenomenon, Potential, Prospects* (A. Mikos von Rohrscheidt, 2016). This method takes into account potential destinations of cultural tourism within the county (microregion), the broader leisure offer, as well as other factors influencing cultural tourism, including tourist, gastronomic, accommodation, and transport infrastructure. The evaluation was carried out using a point-based valorization method according to carefully selected assessment criteria, corresponding to the popularity scale of particular categories of attractions and types of cultural tourism excursions.

Keywords: recreation, tourism, Gorzow Wielkopolski, Gorzow County